

NOTAT

Til Stortingets energi- og miljøkomité

18. oktober 2023

Prop. 1 S (2023-2024) Forslag til statsbudsjett for 2024.

Oppsummering.

I dette notatet kommenteres arbeidet med å redusere avfall og forurensning knyttet til bruk av emballasje i budsjettforslagets (1) 2.1 Forureining, (2) Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet, og (3) Kap. 1420 Miljødirektoratet.

Prop. 1 S (2023-2024) Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet.

I budsjettfremlegget vises det til ambisiøse mål om materialgjenvinning for avfall fra husholdninger og husholdningslignende avfall fra næringsliv. For emballasjeavfall er det ulike delkrav om materialgjenvinning for de ulike materialslagene for 2025 og 2030. For all emballasje er det et samlet krav om 65 pst. materialgjenvinning i 2025 og 70 pst. i 2030. For plastemballasje er målene at 50 pst. av all plast skal materialgjøvnes innen 2025 og 55 pst. innen 2030.

Næringslivet investerer i finsorteringsanlegg for å nå mål om materialgjenvinning.

Næringslivet tar nå kraftfulle grep for å bidra til de ambisiøse målsetningene om materialgjenvinning av plastemballasje. Returselskapet Plastretur AS har sammen med TOMRA AS, besluttet å investere i et nytt nasjonalt finsorteringsanlegg for plastemballasje. Anlegget skal ha en total kapasitet på 90.000 tonn i året og sortere plastemballasje i syv ulike kvaliteter. Den samlede investeringen er på rundt 600 millioner kroner. Det er tett dialog med kommuner og interkommunale selskap for å bygge en nasjonal hensiktsmessig struktur med grovsorteringsanlegg, for å utnytte den samlede kapasiteten best mulig. En rapport fra Handelens Miljøfond viser at hvis Norge skal kunne nå målene om materialgjenvinning, er det nødvendig å bygge et nasjonalt finsorteringsanlegg for plastemballasje.

Miljøavtaler mellom næringsliv og myndigheter er effektive verktøy for å nå miljømål

EU-direktiv nr. 2019/904 om å redusere miljøkonsekvensene av enkelte plastprodukter (heretter engangsplastdirektivet) ble vedtatt i EU 5. juni 2019. Innføringen av engangsplastdirektivet er et sentralt verktøy for å nå målene om å redusere bruken av plast og øke gjenvinningsgraden.

I budsjettfremlegget vises det til samarbeidet mellom Klima- og miljødepartementet og næringslivet knyttet til artikkel 4 i engangsplastdirektivet, som handler om å redusere forbruket av plastkopper og plastbegre. Det arbeides nå med å utforme en miljøavtale for å imøtekomme kravet om forbruksreduksjon. NHO Mat og Drikke mener avtaler mellom næringsliv og myndigheter er et effektivt og målrettet verktøy for å nå ulike politiske mål, også på miljøområdet. Bransjeavtalen for redusert matsvinn og Intensjonsavtalen for et sunnere kosthold er eksempler hvor samarbeid gir smidige og gode løsninger.

Også artikkel 8 i engangsplastdirektivet om utvidet produsentansvar skal innføres i Norge. Denne artikkelen stiller blant annet krav om at produsentene skal ta et økonomisk ansvar for opprydning av plastforsøpling i det offentlige rom. Miljødirektoratet har utformet et forslag til forskrift, hvor

produsentene pålegges å overføre midler til kommunene uten at det stilles sterkere miljøkrav til kommunene eller krav til effektiv bruk av midlene.

I praksis innebærer forslaget en ren pengeoverføring fra produsentene til kommunene. NHO Mat og Drikke har sammen med en rekke andre organisasjoner i næringslivet, uttrykt sterk skepsis til forslaget. Vi mener det også for innføringen av artikkel 8 vil være mer effektivt å inngå en miljøavtale. Da ville midlene kunne styres mot tiltak der hvor behovet er størst, ved bruk av de effektive opprydningsmetodene, som i sum vil gi størst miljønytte.

Forslag til kommende krav til økt ombruk.

I budsjettforslaget vises det også til kommende regulering hvor det stilles sterkere krav til ombruk og innføring av pant- og retursystemer, særlig i den såkalte *Emballasjeforordningen*. Det vises til at myndighetene følger EU-prosessene tett og fremmer norske posisjoner. Dette vil være spesielt viktig i spørsmål rundt krav til ombruk som vil kunne påvirke panteordningen i Norge.

For pantesystemer som i dag allerede har høye innsamlingstall og som resirkulerer alt innsamlet materiale vil en obligatorisk gjenbrukskvote for tradisjonelt ombruk av flasker medføre en meget stor omlegging i alle ledd av verdikjeden, både i produksjon, distribusjon og handelsledd. Ikke minst vil en slik omlegging utfordre materialstrømmene i resirkuleringsindustrien. I norsk sammenheng risikerer vi at vårt vellykkede og etablerte system for innsamling og resirkulering av emballasje undergraves og bedriftene i hele verdikjeden påføres store investeringer, med en negativ miljøeffekt. Vi mener derfor norske myndigheter må sikre at det gis rom for nasjonale tilpasninger og nasjonale løsninger innenfor forslaget til ny emballasjeforordning, slik at konsekvensene ikke blir negative for allerede velfungerende markeder.

Ifølge forslaget til emballasjeforordning, kan et medlemsland fritas fra å etablere et pant- og retursystem hvis det allerede samler inn minst 90 pst. av emballasjen. Med samme argumentasjon bør de etablerte og velfungerende pant- og retursystemene som de vi har i Norden, og som allerede samler inn 90 pst. eller mer, kunne fritas fra de foreslåtte målene for ombruk. NHO Mat og Drikke vil understreke behovet for et grundigere faglig grunnlag for å belyse gevinsten ved ombruk versus resirkulering, og som dokumenterer at miljøgevinsten er proporsjonal i forhold til kostnaden ved en omlegging.

Prop. 1 S (2023-2024) Kap. 4420 Miljødirektoratet.

I Norge har næringslivet tatt ansvar for emballasjeavfall siden 1995. Fra 2017 har produsenter som setter 1.000 kilo eller mer emballasje på markedet, vært pliktige til å være medlem i et godkjent returselskap. Vederlagene som produsentene betaler til returselskapene, skal dekke håndteringen av emballasjen i hele dets livsløp.

Det er imidlertid et stort problem at ikke alle som setter emballasje på markedet er medlemmer, eksempelvis skjer dette gjennom internasjonal netthandel. Det betyr at det heller ikke finnes en autorativ oversikt over hvor mye som settes på markedet i Norge.

Næringslivet har derfor over tid etterspurt etableringen av et emballasjeregister. NHO Mat og Drikke er derfor tilfredse med at emballasjeregisteret omtales i budsjettframlegget. Registeret må legges til en uavhengig tredjepart, slik at konkurransen mellom returselskapene ikke påvirkes. Registeret må gis mulighet til å innhente all tilgjengelig statistikk, herunder statistikk knyttet til internasjonal netthandel.